

Załącznik
Uchwała Nr XI/105/2016
Rady Powiatu
w Hrubieszowie
z dnia 28 stycznia 2016 r.

**POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE HRUBIESZOWSKIM
NA LATA 2016 – 2020**

Hrubieszów 2016 r.

SPIS TREŚCI:	Strona
Wprowadzenie	2
I. Podstawy prawne Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Hrubieszowskim na lata 2016-2020	3
II. Charakterystyka przemocy w rodzinie	4
2.1. Kryterium podziału przemocy	4
2.2. Formy przemocy w rodzinie	4
2.3. Klasyfikacja przemocy w rodzinie	5
2.4. Cykle i dynamika przemocy w rodzinie	5
2.5. Charakterystyka ofiar przemocy	6
III. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Hrubieszowskiego ..	7
3.1. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej	7
3.2. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Punktu Interwencji Kryzysowej działającego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie	10
3.3. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Hrubieszowie	11
IV. Obszary i cele Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Hrubieszowskim na lata 2016-2020	15
V. Realizatorzy, adresaci oraz źródła finansowania Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020	16
VI. Przewidywane efekty realizacji Programu	17
VII. Monitoring i sprawozdawczość	18
VIII. Harmonogram działań	19

Wprowadzenie

Przemoc w rodzinie, to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Zjawisko przemocy w rodzinie przez wiele lat było problemem przemilczanym i marginalizowanym. Obecnie jednak uważane jest za istotny problem społeczny. Samo zjawisko jest trudne do zdiagnozowania. Większość sytuacji w których dochodzi do przemocy wewnątrz rodziny nie wychodzi na „światło dzienne” i nie jest zgłaszane.

Wobec zjawiska przemocy narosło wiele negatywnych stereotypów. W potocznej opinii problem dotyka rodzin z problemem alkoholowym, dysfunkcyjnych, ubogich, beneficjentów pomocy społecznej. W rzeczywistości dotyczy wszystkich rodzin, niezależnie od ich dochodu i statusu społecznego. Niejednokrotnie występuje w tzw. „dobrych rodzinach”, a jej formy są bardzo zróżnicowane. Ofiarami przemocy domowej są przede wszystkim dzieci, kobiety, osoby starsze, współmałżonkowie. Coraz częściej dotyka również osób niepełnosprawnych.

Zadaniem Programu jest wprowadzenie w życie szeregu działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii społecznej na zjawisko przemocy w rodzinie, jak i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy ofiarom przemocy, a także w podejmowaniu odpowiednich działań wobec sprawców.

Zakładając, że realizacja niniejszego Programu będzie stanowiła wspólny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie przebiegać wielopoziomowo we wszystkich instytucjach i organizacjach zobligowanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, oczekuje się, iż przyczyni się on do ograniczenia zjawiska i usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 23/2015 Starosty Hrubieszowskiego z dnia 15 czerwca 2015 roku został powołany Zespół do opracowania projektu Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020.

I. Podstawy prawne Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Hrubieszowskim na lata 2016 – 2020

Działania ujęte w niniejszym programie realizowane będą w oparciu o następujące akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (j.t. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390);
- 2) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.);
- 3) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 przyjęty Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r.;

Ustawa o Przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r., określa zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w art. 6 ust. 3 i 4.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

II. Charakterystyka przemocy w rodzinie

Na zagadnienie przemocy w rodzinie można spojrzeć z wielu perspektyw, bowiem przemocą w rodzinie zajmuje się szereg dyscyplin naukowych, takich jak: psychologia, pedagogika, prawo, socjologia, polityka społeczna itp. Precyzyjne zdefiniowanie tego zjawiska nasyca wiele problemów interpretacyjnych. Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych.

Słownik Języka Polskiego określa przemoc jako „fizyczną przewagę wykorzystywaną do czynów bezprawnych dokonywanych na kimś lub narzuconą bezprawnie władzę, panowanie”. Na potrzeby niniejszego Programu, najbardziej odpowiednią jest definicja przemocy zawarta w art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (j.t. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390); która definiuje przemoc w rodzinie jako *„jedenorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

2.1. Kryterium podziału przemocy

Przemoc w rodzinie nie zawsze jest łatwa do rozpoznania. Powszechnie przyjmuje się, że jest to działanie:

- intencjonalne – tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary;
- naruszające prawa i dobra osobiste ofiar – co oznacza, że sprawca wykorzystując swoją przewagę narusza podstawowe prawa człowieka;
- wykorzystujące wyraźną asymetrię siły – ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy;
- powoduje cierpienie i szkody fizyczne lub psychiczne – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary, szkody mogą być wymierne lub nie, widoczne lub niedostrzegalne, natychmiastowe czy też odroczone w czasie.

2.2. Formy przemocy w rodzinie

Przejawy złego traktowania drugiego człowieka nie mają żadnych granic i dotyczą jednostek w każdym przedziale wiekowym. Przynoszą cierpienie, a ich konsekwencji można doświadczać przez całe życie. W dostępnej literaturze najczęściej opisuje się cztery formy złego traktowania:

- przemoc fizyczna;
- znęcanie psychiczne i emocjonalne;

- wykorzystywanie seksualne;
- zaniedbanie.

Z wyżej wymienionych form należy zaznaczyć, że zróżnicowane formy krzywdzenia występują łącznie.

2.3. Klasyfikacja rodzajów przemocy w rodzinie

Wyróżnia się kilka rodzajów przemocy, które mają swoje charakterystyczne wyznaczniki, ale też wiele elementów wspólnych. Każda forma przemocy powoduje ból, cierpienie, zawsze narusza prawa i dobra osobiste ofiary oraz jest intencjonalna. Przemoc w rodzinie ogranicza się do następujących rodzajów przemocy:

- przemoc fizyczna – zadawanie fizycznych ran, bicie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, kopanie, szarpanie, policzkowanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, używanie niebezpiecznych narzędzi, zadawanie bólu;
- przemoc psychiczna (emocjonalna) – sprawowanie przez sprawcę psychicznej kontroli nad ofiarą, straszenie, grożenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabranie dzieci, niszczeniem rzeczy, upokarzanie, używanie wulgarnych słów, wyśmiewanie, krytykowanie, wmawianie choroby psychicznej;
- przemoc seksualna – wymuszenie pożycia seksualnego i nieakceptowanych praktyk seksualnych, obnażanie się sprawcy, ukazywanie treści pornograficznych małoletnim, dotykanie narządów płciowych małoletnich;
- przemoc ekonomiczna – kontrolowanie środków niezbędnych do utrzymania ekonomicznej niezależności ofiary, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych rodziny;
- zaniedbanie – długotrwale niezaspokajanie podstawowych potrzeb osoby zależnej powodujące pogorszenie stanu zdrowia i zaburzenia rozwoju;
- nadopiekuńczość – działania sprawcy dążące do ograniczenia właściwego rozwoju ofiary poprzez formy nadopiekuńczości, pozbawiające ją prawidłowego rozwoju psychofizycznego oraz doprowadzające do jej okaleczenia psychicznego i fizycznego.

2.4. Cykle i dynamika przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie nie jest czynem jednorazowym, ale często ma długą, nawet kilkuletnią historię i zwykle powtarza się według określonych, nietrudnych do zaobserwowania prawidłowości. W cyklu przemocy wobec bliskich (opisanym przez Leonorę Walker, 1979) można zaobserwować trzy następujące po sobie fazy:

- faza narastania napięcia – wzrost napięcia i narastania sytuacji konfliktowych przyczyniające się do powstania agresji;
- faza ostrej przemocy – wybuch gniewu i wyładowania agresji;
- faza miodowego miesiąca – faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, sprawca przeprasza i obiecuje poprawę.

Takie cykle mogą trwać wiele lat. Przemoc z czasem się nasila i za każdym razem jest coraz gorzej. Fazy narastania napięcia są coraz częstsze, fazy ostrej przemocy coraz groźniejsze i dłuższe, a fazy miodowego miesiąca coraz krótsze i mniej intensywne.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że przemoc w rodzinie nie ma świadków. Sprawca skutecznie potrafi odizolować ofiary od źródeł pomocy, nakłonić je do milczenia, a jeśli ktoś się dowie lub też domyśla się czegoś i zechce interweniować, może w takiej sytuacji zostać skutecznie zastraszony.

2.5. Charakterystyka ofiar przemocy

Osoby doznające przemocy w rodzinie charakteryzuje:

- niska samoocena,
- bierne strategie radzenia sobie ze stresem,
- silna zależność,
- lęk,
- obniżony nastrój,
- izolacja społeczna,
- skłonność do obwiniania siebie,
- dolegliwości psychosomatyczne.

Ofiary przeżywają silne poczucie winy związane z przepisywaniem sobie odpowiedzialności za akty przemocy, są przekonane, że to ich działanie spowodowało przemoc. Postrzegają siebie jako osoby, które nie mają żadnej kontroli nad własnym życiem i otoczeniem oraz często doświadczają też głębokiej i trwałej nieufności wobec innych.

Najczęstszym objawem u osób doznających przemocy jest wyuczona bezradność. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, to nie będzie miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych. Bardzo często bezradność rozwija się na bazie życiowych doświadczeń, tak wyniesionych z dzieciństwa (przemoc fizyczna, napaść seksualna lub molestowanie, sytuacje traumatyczne – śmierć lub rozwód rodziców, alkoholizm, choroba bliskich, kłopoty w nauce, problemy zdrowotne), jak i wyniesionych ze związków w życiu dorosłym (przemoc, patologiczna zazdrość, gwałt, przymuszanie do nieakceptowanych form

współżycia, groźby pozbawienia życia). Nakładanie się na siebie niekorzystnych doświadczeń odgrywa istotną rolę w powstaniu i ujawnianiu się syndromu wyuczonej bezradności. Skutki wyuczonej bezradności, łagodzi stopniowe odzyskiwanie przez osobę doznającą przemocy kontroli nad swoją osobą i swoim życiem oraz wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość potrzebuje pomocy innych. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

III. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Hrubieszowskiego

Diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Hrubieszowskiego opracowano na podstawie danych przekazanych przez Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Komendę Powiatową Policji oraz danych z Punktu Interwencji Kryzysowej działającego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie.

3.1. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Hrubieszowskiego

Działalność ośrodków pomocy społecznej stanowi ważny element w zapobieganiu, a także zwalczaniu skutków przemocy w rodzinie. Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać. Jedną z takich sytuacji jest przemoc w rodzinie.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane są przez ośrodki pomocy społecznej na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 13 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (j.t. Dz.U. z 2015 r. poz. 1390). Do zadań własnych gminy wynikających z przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie należy przede wszystkim tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Z przekazanych danych przez ośrodki pomocy społecznej wynika, że na terenie powiatu hrubieszowskiego funkcjonują 3 Punkty Konsultacyjne w Gminie Trzuszczany, Gminie Werbkowice oraz w Urzędzie Miasta w Hrubieszowie, które między innymi zajmują się zjawiskiem przemocy w rodzinie.

Ponadto z przekazanych informacji wynika, że na terenie powiatu hrubieszowskiego funkcjonuje 8 Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Poniższa tabela nr 1 przedstawia ilość posiedzeń zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w latach 2012-2014 na terenie poszczególnych gmin powiatu hrubieszowskiego.

Tabela nr 1.

Ilość posiedzeń Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz grup roboczych w latach 2012 – 2014 na terenie poszczególnych gmin powiatu hrubieszowskiego.

Gmina	2012		2013		2014	
	ZI*	Grupa robocza	ZI*	Grupa robocza	ZI*	Grupa robocza
Dołhobyczów	4	6	4	5	4	4
Miasto Hrubieszów	-	-	-	-	4	278
Hrubieszów	4	58	4	248	4	215
Horodło	1	1	1	1	1	1
Mircze	4	9	4	14	7	6
Trzeszczany	2	0	9	0	5	3
Uchanie	4	4	4	4	4	4
Werbkowice	3	32	5	30	4	47
Ogółem:	22	110	31	302	33	558

*Zespół Interdyscyplinarny

Dane z MOPS/GOPS powiat hrubieszowski

W okresie od 2012 do 2014 roku na terenie powiatu hrubieszowskiego funkcjonowało 8 Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, które spotykały się średnio raz na kwartał. Według informacji przekazanych przez wszystkie ośrodki pomocy społecznej, że w 2012 roku w ramach prac zespołów działało również 6 grup roboczych, a w 2014 roku już 8.

Kolejnym z działań realizowanych na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie i osób stosujących przemoc jest udzielenie poradnictwa, między innymi psychologicznego, socjalnego i prawnego. Poniższa tabela ukazuje, że w latach 2012 – 2014 udzielono ogółem 1518 porad dla 1300 osób.

Tabela nr 2.

Rodzaje udzielanego poradnictwa w Ośrodkach Pomocy Społecznej.

Rodzaje porad	2012		2013		2014	
	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
Psychologiczne	45	45	55	55	60	60
Socjalne	180	205	200	220	222	240
Prawne	83	83	70	70	69	69
Konsultacje telefoniczne	2	2	2	2	3	3
Wypełnianie „Niebieskie Karty”	88	88	64	64	63	63
Interwencje w miejscu zamieszkania	8	11	3	5	3	8
Dotyczące przemocy wobec dzieci	9	39	9	35	16	24

Dotyczące przemocy wobec osób starszych	5	15	4	44	2	9
Dotyczące przemocy wobec osób niepełnosprawnych	7	16	5	14	23	29
Ogółem	427	504	412	509	461	505

Dane z MOPS/GOPS powiat hrubieszowski

Wyżej przedstawione dane ukazują, że w 2014 roku zwiększyła się liczba beneficjentów korzystających z poradnictwa oferowanego przez ośrodki pomocy społecznej. Najwięcej klientów korzystało z poradnictwa socjalnego, psychologicznego i prawnego.

Ponadto ważnym działaniem interwencyjnym podejmowanym przez pracowników socjalnych jest procedura „Niebieskie Karty”, jest to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która określa formę prowadzenia dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania zjawiska przemocy. Głównym celem „Niebieskie Karty” jest rozpoznanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale także tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną. Podstawą skuteczności procedury i oferowanej pomocy jest współpraca przedstawicieli różnych służb stykających się z ofiarami lub sprawcami przemocy w rodzinie.¹

W latach 2012-2014 ośrodki pomocy społecznej procedurą „Niebieskie Karty” objęły 215 osób.

Tabela nr 3.

Rodziny, którym w latach 2012 – 2014 ośrodki pomocy społecznej udzieliły pomocy z powodu przemocy w rodzinie.

Powód przyznania pomocy	2012	2013	2014
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
Przemoc w rodzinie	85	119	119

Dane z MOPS/GOPS powiat hrubieszowski

Poniższa tabela ukazuje, że w latach 2012 – 2014 ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu hrubieszowskiego udzieliły pomocy łącznie 323 rodzinom, które doświadczały przemocy w rodzinie. Od dwóch lat liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodków była na takim samym poziomie.

¹ http://www.niebieskalinia.pl/przewodnik_ustawa_poradnik_-_eksperti_radza/07. Hanna Dorota Sasal.pgf

3.2. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Punktu Interwencji Kryzysowej działającego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie.

Na terenie powiatu nie funkcjonuje ośrodek interwencji kryzysowej, ale w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie działa Punkt Interwencji Kryzysowej, który ma za zadanie umożliwienie rodzinie poradzenia sobie z przejściowym brakiem równowagi, spowodowanej pewnym krytycznym wydarzeniem, takim jak: alkoholizm, utrata pracy, stosowanie przemocy przez jednego z członków rodziny, w tym zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.

W Punkcie Interwencji Kryzysowej pomoc udzielana jest przez: prawnika, psychologa oraz pracowników socjalnych i obejmuje:

- udzielanie specjalistycznego poradnictwa rodzinom dysfunkcyjnym i zagrożonym patologiami;
- udzielenie pomocy rodzinom mającym trudności w wypełnianiu swoich zadań;
- współdziałanie z rodzinami w celu samodzielnego rozwiązania przez nie własnych problemów;
- umożliwienie udzielenia natychmiastowej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacji ostrego kryzysu (porady telefoniczne).

Poniższa tabela obrazuje rodzaj porad i ich liczbę, które zostały udzielone w Punkcie Interwencji Kryzysowej dla osób doznających przemocy w rodzinie.

Tabela nr 4.

Rodzaje udzielanego poradnictwa osobom doznającym przemocy w rodzinie w Punkcie Interwencji Kryzysowej działającym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie dla osób doznających przemocy w rodzinie w latach 2012 – 2014.

Rodzaje porad	2012	2013	2014
	Liczba porad	Liczba porad	Liczba porad
Psychologiczne	1	2	5
Pedagogiczne	13	7	3
Prawne	4	6	9
Wypełnianie formularza „Niebieskie Karty”	0	1	1
Ogółem:	18	16	18

Dane z Punktu Interwencji Kryzysowej działającego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie

Analizując powyższą tabelę możemy stwierdzić, że najczęściej stosowaną formą wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie jest udzielanie poradnictwa, między innymi prawnego, psychologicznego i pedagogicznego. Ponadto wypełnione

formularze „Niebieskie Karty” przekazane zostały do przewodniczących Zespołów Interdyscyplinarnych celem podjęcia dalszych działań pomocowych w stosunku do osób doświadczających przemocy w rodzinie jak i ją stosujących.

Zgodnie z art. 6, ust. 4 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie w 2014 roku po raz pierwszy zrealizowało program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Program obejmował dziesięć bloków tematycznych w łącznej ilości 60 godzin. Prowadzony był przez dwóch psychologów kobietę i mężczyznę.

Jednym z głównych założeń realizacji programu była pomoc osobom stosującym przemoc w celu zaprzestania stosowania przemocy poprzez edukację oraz korygowanie zachowań, sposobu myślenia, uświadomienie sprawcom czym jest przemoc. Istotne było, aby sprawcy uzyskali świadomość własnych zachowań przemocowych wobec bliskich, potrafili rozpoznawać sygnały ostrzegawcze zapowiadające zachowania przemocowe, poznali nowe sposoby radzenia sobie z napięciem, złością, negatywnymi uczuciami. Ważne było, aby nabyli także nowe umiejętności służące rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez agresji, umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, nauczyli się korzystania z pomocy innych.

Uczestnicy programu zostali zgłoszeni przez I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Hrubieszowie. Grupa osób stosujących przemoc, która brała udział w programie składała się z mężczyzn, którzy stosowali różnego rodzaju przemoc wobec najbliższych. Do udziału w programie zakwalifikowano łącznie 12 mężczyzn. Realizację programu korekcyjno-edukacyjnego w 2014 roku ukończyło 6 osób.

3.3. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Hrubieszowie.

Istotną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w powiecie hrubieszowskim odgrywa Komenda Powiatowa Policji w Hrubieszowie. Policja stanowi jeden z podstawowych elementów systemu wsparcia ofiar przemocy.

Do podstawowych zadań Policji należy między innymi:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;

- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi;
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem to między innymi:

- interwencja w sytuacji uzyskania zgłoszenia o przemocy w rodzinie, uruchomienie procedury „Niebieskie Karty”;
- sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa);
- zatrzymanie sprawców przemocy domowej stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia ofiar, a także mienia;
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa;
- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa;
- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy;
- udzielenie informacji ofiarom o możliwości uzyskania pomocy.

Osoby wzywające policję mają prawo do:

- uzyskania od policjantów zapewnienia bezpieczeństwa;
- uzyskania informacji, kto przyjechał na wezwanie (numer identyfikacyjny policjantów, nazwa i siedziba jednostki);
- wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy;
- zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

Realizacja powyższych zapisów zapewnia ofiarom przemocy możliwość uzyskania pomocy (poprzez uruchomienie przez dzielnicowego działań interdyscyplinarnych) w każdej sytuacji, gdy tego potrzebują, a nie tylko w konsekwencji przeprowadzonej interwencji.

Tabela nr 5.

Liczba interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie w latach 2012 – 2014 w powiecie hrubieszowskim.

Lata	Liczba interwencji domowych	Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych
2012	1380	60
2013	1486	70
2014	1301	44
Ogółem:	4 167	174

Dane z Komendy Powiatowej Policji w Hrubieszowie

Według wyżej przedstawionych danych w latach 2012 – 2014 łącznie odnotowano 4 167 interwencji domowych, które dotyczyły przemocy w rodzinie oraz wszczęto 174 postępowań przygotowawczych z artykułu 207 Kodeksu karnego, który przewiduje:

„§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.”

Poniższa tabela przedstawia dane statystyczne dotyczące liczby wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty - A” oraz liczbę wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty - A” wszczynających procedurę przez Komendę Powiatową Policji w Hrubieszowie w latach 2012-2014.

Tabela nr 6.

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” oraz liczba wypełnionych formularzy „Niebieska karta - A” wszczynających procedurę w latach 2012 – 2014.

Lata	Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta - A”	Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta - A” wszczynających procedurę
2012	200	160
2013	228	176
2014	283	216
Ogółem:	711	552

Dane z Komendy Powiatowej Policji w Hrubieszowie

Analizując powyższą tabelę możemy zauważyć, że w ostatnich dwóch latach nastąpił wzrost wypełnionych formularzy „Niebieska Karta - A” oraz wypełnionych formularzy „Niebieska Karta - A” wszczynająca procedurę. Wzrost wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty” związany jest z zaostrzeniem procedur oraz większych wymogów związanych z wypełnianiem formularza w trakcie interwencji domowych.

Tabela nr 7.

Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku doświadczania przemocy w latach 2012 – 2014 w powiecie hrubieszowskim.

Lata	2012	2013	2014
Kobiety	272	208	252
Mężczyźni	49	30	45
Nieletni	46	13	31
Ogółem	367	251	328

Dane z Komendy Powiatowej Policji w Hrubieszowie

Z uzyskanych danych wynika, że w 2014 roku nastąpił ponownie wzrost osób pokrzywdzonych przemocą, co najprawdopodobniej związane jest z zaostrzeniem procedur „Niebieskie Karty”. Najwięcej ofiar przemocy domowej w skali powiatu hrubieszowskiego stanowią kobiety, a najmniejszą grupą ofiar przemoc w rodzinie stanowili nieletni oraz mężczyźni.

Tabela nr 8.

Liczba sprawców przemocy w latach 2012 – 2014 w powiecie hrubieszowskim.

Liczba sprawców przemocy	2012	2013	2014
Kobiety	14	13	19
mężczyźni	277	212	263
Nieletni	2	3	1
Ogółem	293	228	283

Dane z Komendy Powiatowej Policji w Hrubieszowie

Powyższa tabela ukazuje, że sprawcami przemocy w rodzinie w największym stopniu to mężczyźni, a tylko niewielki odsetek stanowiły kobiety i nieletni.

Komenda Powiatowa Policji w Hrubieszowie monitoruje również dane dotyczące liczby przypadków poszczególnych rodzajów przemocy. W latach 2013 – 2014, policja odnotowała najwięcej przypadków przemocy psychicznej (484) i fizycznej (341). Przy czym w obu przypadkach w 2014 roku odnotowano wzrost liczby przypadków w porównaniu do roku poprzedniego. Najmniej odnotowano przypadków przemocy ekonomicznej i seksualnej.

Tabela nr 9.

Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy.

Lata	Rodzaje przemocy			
	Fizyczna	Psychiczna	Seksualna	Ekonomiczna
2013	147	222	2	0
2014	194	262	2	2
Ogółem	341	484	4	2

Dane z Komendy Powiatowej Policji w Hrubieszowie

W ramach współpracy interdyscyplinarnej w latach 2012 – 2014 Komenda Powiatowa Policji w Hrubieszowie skierowała łącznie 701 informacji o ujawnionych przypadkach przemocy do instytucji działających na rzecz osób pokrzywdzonych. Największą liczbę zgłoszeń o przypadkach przemocy od policji otrzymały ośrodki pomocy społecznej. Ponadto możemy zaobserwować, że w latach 2013 – 2014 znacznie zmniejszyła się ilość przesłanych informacji o ujawnionych przypadkach przemocy do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Natomiast najmniej informacji o ujawnionych aktach przemocy przekazano placówkom służby zdrowia.

Tabela nr 10.

Liczba przesłanych informacji o ujawnionych przypadkach przemocy do różnego rodzaju instytucji w latach 2012 – 2014

Liczba skierowanych przez policjantów informacji o ujawnionych przypadkach przemocy do różnego rodzaju instytucji	Lata			
	2012	2013	2014	Ogółem
Ośrodki Pomocy Społecznej	169	176	216	561
Gminne Komisje Rozwiązywania problemów Alkoholowych	-	-	-	-
Placówki służby zdrowia	2	3	3	8
Placówki szkolno-wychowawcze	-	-	-	-
Organizacje pozarządowe	-	-	-	-
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	82	25	25	132

Dane z Komendy Powiatowej Policji w Hrubieszowie

IV. Obszary i cele Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Hrubieszowskim na lata 2016 – 2020

Cel główny:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie Powiatu Hrubieszowskiego.

Obszary i cele szczegółowe:

Obszar 1. Profilaktyka i edukacja społeczna

Cel: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Obszar 2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Cel: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Obszar 3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Cel: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Obszar 4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel: Podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

V. Realizatorzy, adresaci oraz źródła finansowania Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020

Realizatorami działań zdefiniowanych w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie na lata 2016 – 2020 są samorząd powiatu, samorządy gmin, a w szczególności:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie;
- Starostwo Powiatowe w Hrubieszowie;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Hrubieszowie;
- Komenda Powiatowa Policji w Hrubieszowie;
- Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Hrubieszowie;
- organizacje pozarządowe;
- placówki oświatowe;
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dołhobyczowie;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Horodle;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mirczu;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzeszczanach;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Uchaniach;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Werbkowicach;
- Urząd Miasta Hrubieszów;
- Urząd Gminy Dołhobyczów;
- Urząd Gminy Hrubieszów;
- Urząd Gminy Horodło;
- Urząd Gminy Mircze;
- Urząd Gminy Trzeszczany;
- Urząd Gminy Uchanie;
- Urząd Gminy Werbkowice;
- inne podmioty działające na rzecz osób doświadczających przemocy lub stosujących przemoc.

Program skierowany jest do:

- ogółu społeczności Powiatu Hrubieszowskiego,
- osób dotkniętych przemocą w rodzinie,

- osób stosujących przemoc w rodzinie,
- świadków przemocy w rodzinie,
- służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Działania przewidziane do realizacji w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020 finansowane będą ze środków:

- budżetu Powiatu Hrubieszowskiego (w tym budżetów jednostek organizacyjnych powiatu);
- budżetów gmin z terenu Powiatu Hrubieszowskiego (w tym jednostek organizacyjnych gmin);
- budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych;
- budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych;
- funduszy europejskich;
- funduszy organizacji pozarządowych;
- innych programów i grantów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację programu jest niemożliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki powiatu na bieżącą działalność.

VI. Przewidywane efekty realizacji programu

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą poprzez:

- wzmocnienie i upowszechnianie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie;
- poszerzenie oferty oraz dostępności pomocy i wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań kierowanych do sprawców;
- podniesienie jakości usług świadczonych przez podmioty działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VII. Monitoring i sprawozdawczość

Monitorowanie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Hrubieszowskim na lata 2016 – 2020 odbywać się będzie na podstawie corocznej sprawozdawczości z realizowanych celów.

Realizatorzy programu będą przekazywać informację w formie pisemnej na temat zrealizowanych lub podjętych działań z zakresu realizacji celów szczegółowych Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie do dnia 15 lutego następnego roku do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie.

Informacje te będą przedkładane Zarządowi Powiatu oraz Radzie Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie do dnia 30 kwietnia każdego roku.

Program stanowi dokument otwarty i zmienny. Wobec tego, można go modyfikować wraz ze zmieniającymi się potrzebami, przepisami prawnymi oraz środkami finansowymi.

VIII. Harmonogram działań

Obszar 1. Profilaktyka i edukacja społeczna

Cel: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Nr	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizator	Źródło finansowania	Wskaźnik oraz termin realizacji
1.	Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb, na temat zjawiska przemocy na terenie powiatu	Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Hrubieszowskiego oraz upowszechnianie wyników poprzez zamieszczenie na stronie internetowej PCPR	PCPR	Środki własne jednostki	– 2016-2020 – liczba opracowanych diagnoz
2.	Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie	Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które: – obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie, – opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania, – promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę, – promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencję	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, Policja, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe we współpracy z mediami i organizacjami pozarządowymi	Środki własne jednostki, środki z innych programów i grantów, środki unijne	– 2016-2020 – liczba lokalnych kampanii społecznych

		wobec osób stosujących przemoc.			
		Współpraca pomiędzy organami samorządu terytorialnego, a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programu nauk przedmażeńskich.	PCPR we współpracy z kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi	Środki własne jednostki, środki z innych programów i grantów, środki unijne	– 2016-2020 – liczba podjętych inicjatyw – liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie
3.	Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych	Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie	PCPR we współpracy z placówkami oświatowymi, ośrodki pomocy społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Środki własne jednostki, środki z innych programów i grantów, środki unijne, dotacja celowa na realizację zadań zleconych powiatowi	– 2016-2020 – liczba opracowanych programów – liczba zrealizowanych programów – liczba uczestników programów
4.	Realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie	Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	PCPR	Środki własne jednostki Środki własne Powiatu, środki z innych programów i grantów, środki unijne	– 2016-2020 – liczba opracowanych programów – liczba uchylonych uchwał

Obszar 2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Cel: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Nr	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizator	Źródło finansowania	Wskaźnik oraz termin realizacji
1.	Rozwój infrastruktury instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz wypracowanie zasad współpracy	Rozbudowa sieci i poszerzanie ofert placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym: <ul style="list-style-type: none"> – ośrodków wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, – punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, – ośrodków interwencji kryzysowej, – innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. 	Starostwo Powiatowe PCPR	Środki własne jednostki Powiatu, Środki własne powiatu, środki z innych programów i grantów, środki unijne, dotacja celowa na realizację zadań zleconych powiatowi, środki własne Powiatu	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba utworzonych placówek w danym roku – zakres i rodzaj świadczonych usług – liczba osób korzystających z oferty placówek
		Nawiązywanie wzajemnej współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Starostwo Powiatowe PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	Środki własne jednostki Powiatu, Środki własne powiatu, środki z innych programów i grantów, środki unijne, dotacja celowa na realizację	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba zleczonych lub wspólnie realizowanych projektów

				zadań zleconych powiatowi,	
2.	Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, Policja, placówki oświaty, placówki zdrowia, organizacje pozarządowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we współpracy z mediami lokalnymi i organizacjami pozarządowymi	Środki własne jednostki, środki z innych programów i grantów, środki unijne	– 2016-2020 – liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych, – liczba lokalnych kampanii społecznych
		Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie	PCPR, placówki oświatowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	Dotacja celowa na realizację zadań zleconych powiatowi	– 2016-2020 – liczba zajęć dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, – liczba osób uczestniczących w zajęciach
3.	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego	PCPR, ośrodki pomocy społecznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi	Środki własne jednostki, środki z innych programów i grantów, środki unijne	– 2016-2020 – liczba osób dotkniętych przemocą – liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego,

					socjalnego, zawodowego i rodzinnego
		Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc całodobowych w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej	Starostwo Powiatowe, PCPR	Środki własne jednostki Środki własne Powiatu, środki z innych programów i grantów, środki unijne	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba powiatowych ośrodków wsparcia i ośrodków interwencji kryzysowej, – liczba miejsc w ww. ośrodkach, – liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ww. ośrodkach
		Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie całodobowych miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	Starostwo Powiatowe, PCPR	Środki własne jednostki Środki własne Powiatu, środki z innych programów i grantów, środki unijne	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, – liczba miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, – liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

		Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	PCPR, OPS, organizacje pozarządowe	Środki własne jednostki Środki własne Powiatu, środki z innych programów i grantów, środki unijne	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba lokalnych telefonów zaufania, – czas dostępności telefonu – liczba rozmów i interwencji
		Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie w toku postępowania karnego poprzez przesłuchiwanie dzieci w przyjaznych pokojach przesłuchań oraz tworzenie odpowiednich warunków do przesłuchiwania dorosłych osób dotkniętych przemocą w rodzinie	Starostwo Powiatowe, PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	Środki własne jednostki, Środki własne Powiatu, środki z innych programów i grantów, środki unijne	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba przyjaznych pokoi przesłuchań, – liczba dzieci przesłuchanych w przyjaznych pokojach przesłuchań
		Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	PCPR	Środki własne jednostki	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie, – liczba dzieci umieszczonych odpowiednio: u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej

		Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	PCPR we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną oraz organizacjami pozarządowymi	Środki własne jednostki	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, – liczba uczestniczących w programie terapeutycznym osób dotkniętych przemocą w rodzinie, – liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne, – liczba grup terapeutycznych, – liczba grup wsparcia
4.	Monitoring skuteczności działań pomocowych	Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą	PCPR we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej	Środki własne jednostki	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie, – liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, u których przemoc ustała, – liczba corocznych raportów i analiz z czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Obszar 3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Nr	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizator	Źródło finansowania	Wskaźnik oraz termin realizacji
1.	Tworzenie i rozszerzenie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy pomiędzy tymi instytucjami i podmiotami oraz organizacjami pozarządowymi	Ewidencjonowanie podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne	PCPR	Środki własne jednostki	<ul style="list-style-type: none"> - 2016-2020 - corocznie aktualizowana na stronie internetowej PCPR i powiatu bazy teleadresowe podmiotów i organizacji pozarządowych realizujących oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, - liczba informatorów opracowanych przez jednostki samorządu terytorialnego zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych, a także zakres realizowanych przez nie oddziaływań w szczególności korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

		Przesyłanie zaktualizowanych informatorów z danego powiatu właściwym miejscowo Prezesowi Sądu Rejonowego w Hrubieszowie, Prokuratorowi Rejonowemu w Hrubieszowie, Komendantowi Powiatowemu Policji w Hrubieszowie oraz wchodzącym w obręb powiatu gminom do dnia 15 lipca każdego kolejnego roku	PCPR	Środki własne jednostki	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – przekazanie aktualnego informatora Prezesowi Sądu Rejonowego w Hrubieszowie, Prokuratorowi Rejonowemu w Hrubieszowie, Komendantowi Powiatowemu Policji w Hrubieszowie, gminom
2.	Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie	Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty	PCPR, ośrodki pomocy społecznej, Policja, Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Hrubieszowie	Środki własne jednostki	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę , – liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”, – liczba spraw zakończonych w wyniku ustania przemocy, – liczba spraw zakończonych w wyniku braku zasadności podejmowanych działań, – liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”, na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w

					<p>rodzynie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy,</p> <ul style="list-style-type: none"> – liczba wszczętych postępowań oraz odmów wszczęcia w sprawach związanych z przemocą w rodzinie, – liczba zakończonych postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie poprzez sporządzenie aktu oskarżenia, – liczba zakończonych postępowań w sprawach związanych z przemocą w rodzinie poprzez umorzenie postępowania
		Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie	PCPR	Środki własne jednostki	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba przekazanych Policji lub kuratorom sądowym informacji o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc
3.	Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie	Opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych i w jednostkach penitencjarnych	PCPR	Dotacja celowa na realizację zadań zleconych powiatowi	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba edycji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

		Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	PCPR	Dotacja celowa na realizację zadań zleconych powiatowi	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych – liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, – liczba osób, które ukończyły program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych
		Badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego	PCPR we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej, Policją i kuratorami	Dotacja celowa na realizację zadań zleconych powiatowi	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie, – liczba osób osadzonych, poddanych oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym, które w ciągu 3 lata zostały ponownie osadzone z uwagi na popełnienie czynu podobnego
4.	Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań	Opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi i ośrodkami pomocy	Dotacja celowa na realizację zadań zleconych powiatowi	<ul style="list-style-type: none"> – 2017-2020 – liczba programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,

			społecznej		<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych, – liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne
		Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	PCPR, we współpracy z organizacjami pozarządowymi i ośrodkami pomocy społecznej	Dotacja celowa na realizację zadań zleconych powiatowi	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programów psychologiczno-terapeutycznych powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie

Obszar 4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel: Podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Nr	Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizator	Źródło finansowania	Wskaźnik oraz termin realizacji
1.	Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie między innymi super wizji, coachingu, grup wsparcia.	PCPR we współpracy z organizacjami pozarządowymi	Środki własne jednostki	<ul style="list-style-type: none"> – 2016-2020 – liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego